

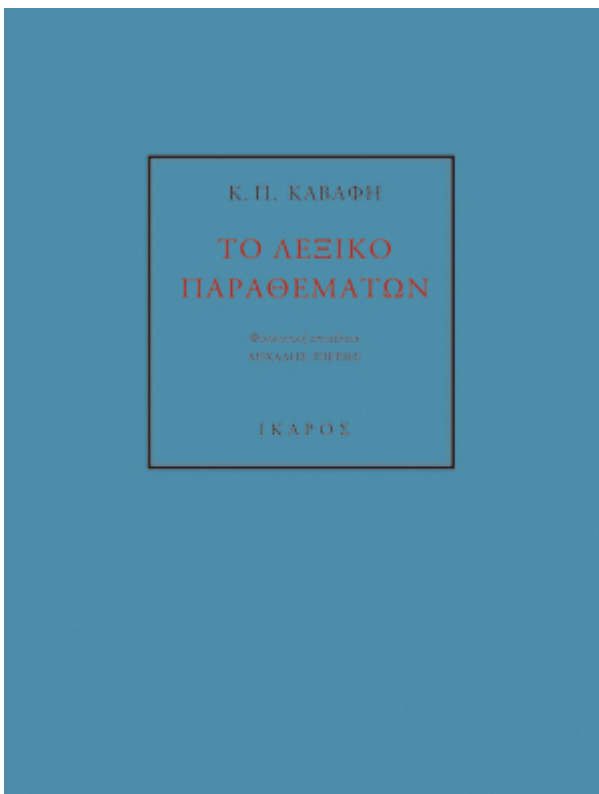
12 Μαΐου 2015

Κ.Π.Καβάφη. Το Λεξικό Παραθεμάτων

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Οι εκδόσεις Ίκαρος διοργανώνουν Τρίτη 12 Μαΐου 2015, στις 19:30 μ.μ., στο Μουσείο Μπενάκη, στο Κολωνάκι, την παρουσίαση του βιβλίου «Κ.Π.Καβάφη. Το Λεξικό Παραθεμάτων», τη φιλολογική επιμέλεια του οποίου είχε ο Μιχάλης Πιερής. Για το βιβλίο θα μιλήσουν, ο Καθηγητής κλασικής φιλολογίας και συγγραφέας [Μιχάλης Πιερής](#) και διευθυντής του ΜΙΕΤ Διονύσης [Διονύσης](#) Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου Μιχάλης

συμπληρώνεται από εισαγωγή, κατάλογο βραχυγραφιών, εκτενή βιβλιογραφία, κατάλογο πηγών του Καβαφικού λεξικού, και παραρτήματα, του επιμελητή Μιχάλη Πιερή. Το Λεξικό Καβάφη αποτελεί ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για τη μελέτη της καβαφικής ποίησης και γενικότερα για την προώθηση των καβαφικών σπουδών, σε ποικίλους τομείς. Όπως το θέμα της γλωσσικής ευαισθησίας του ποιητή και της προσπάθειάς του, να εμπλουτίσει και να τελειοποιήσει το γλωσσικό του όργανο στα ελληνικά, αλλά και το θέμα της μελέτης των πηγών αρκετών ποιημάτων του. Ο αναγνώστης του Λεξικού μπορεί ακόμη να εξαγάγει χρήσιμα συμπεράσματα για ορισμένες αναγνωστικές προτιμήσεις του ποιητή, τόσο από τον κανόνα της ελληνικής λογοτεχνίας, όσο και από εφήμερα κείμενα, δημοσιογραφικά και άλλα. Στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα αφήγημα λέξεων και παραθέσεων, ένα υπομονετικό ταξίδι στη γλώσσα και στις διαλέκτους των Ελλήνων κατά το οποίο αλιεύονται λέξεις και χρήσεις λέξεων.

Η προωθημένη λεξικογραφική εμπειρία του Καβάφη (γνωρίζουμε ότι χρησιμοποιούσε όλα τα σημαντικά λεξικά της ελληνικής γλώσσας της εποχής του), αλλά και η γλωσσική του θεωρία στην οποία είχε εν τω μεταξύ κατασταλάξει, είναι πιθανότατα ένας από τους λόγους που τον οδήγησαν να σχεδιάσει το δικό του λεξικό, με τον τρόπο που το σχεδίασε. Αφενός, ως λεξικό παραθεμάτων και αφετέρου, ως ένα εργαλείο που θα πρόσφερε στον χρήστη όσο το δυνατό περισσότερες σημασίες, ή και λεπτές εννοιολογικές αποχρώσεις, της κάθε λέξης. Η έκδοση φέρνει στο φως πλούσιο υλικό για τη μελέτη της πολυσήμαντης σχέσης του ποιητή με την ελληνική γλώσσα, φωτίζει με καίριο τρόπο βασικές πλευρές της πνευματικής του συγκρότησης και της ανέλιξης της ποιητικής του τέχνης».[1]

Η ύπαρξη του Λεξικού παραθεμάτων του Καβάφη είναι γνωστή από το 1963, οπότε ο Γ. Π. Σαββίδης δημοσίευσε στο καβαφικό αφιέρωμα της Νέας Εστίας τη μελέτη «Το Αρχείο Κ. Π. Καβάφη». Εκεί σημείωνε[2]: «Ξεχωριστά πρέπει να αναφερθεί το Λεξικό του Καβάφη, μια χρηστική συλλογή ασυνήθιστων λέξεων ή νεολογισμών συνοδευμένων από αποκόμματα εντύπων ή αντίγραφα περικοπών όπου απαντούν, με ένα σχεδιάσμα κατατοπιστικής εισαγωγής». Είκοσι χρόνια μετά, το 1983, ο Σαββίδης δημοσίευσε τα λήμματα του Λεξικού αυτού (δηλαδή τις 529 λέξεις που αποδελτίωσε ο Καβάφης), καθώς και το «Σχεδιάσμα Εισαγωγής» του Καβάφη στη μελέτη «Ένα λεξικό του Καβάφη», όπου συγκέντρωσε και όλα τα γνωστά (καθώς και ορισμένα άγνωστα) στοιχεία, τα οποία φώτισαν το θέμα του «γλωσσικού» Καβάφη από μια νέα σκοπιά και ανανέωσαν το ενδιαφέρον για τη γλωσσική θεωρία και πρακτική του Αλεξανδρινού.[3]

Ο καθηγητής Μιχάλης Πιερής και η Ευανθία Ρεμπούτσικα σε εκδήλωση του Πανεπιστημίου Κύπρου το 2012

«Ο Καβάφης, όπως μαθαίνουμε, συνήθιζε να αποδελτιώνει σε μικρά χαρτάκια/αποκόμματα κάποια λήμματα από τα αναγνώσματά του για να συντάξει ένα «Λεξικό Παραθεμάτων» ιδιωματικών ή σπάνιων λέξεων. Πέρα όμως από τις λέξεις που αποδελτιώνονται από κείμενα, ορισμένες προέρχονται και από προφορικές πηγές... Τώρα τα διάσπαρτα χαρτάκια επανενώνονται και συνθέτουν ένα άλλο, εύμορφο «σώμα», το οποίο όμως ο Καβάφης ούτε είδε ούτε και έπιασε στα χέρια του – απλώς προσπάθησε να το συγκροτήσει για το μέλλον. Από την άποψη αυτή, υπάρχει, όπως πιστεύουμε, αντιστοιχία ανάμεσα στα περιμαζεμένα λήμματα του Λεξικού και στα ίδια τα ποιήματα του Καβάφη. Ως μεμονωμένα λήμματα ενός προσωπικού και συνάμα ενός εθνικού και ιστορικού βίου κυκλοφορούσαν τα ποιήματά του ενόσω ζούσε. Συγκροτήθηκαν ως πλήρες και ενιαίο σώμα μετά τον θάνατό του.», σημειώνει ο Καθηγητής Γ. Γιατρωμανωλάκης. [4]

Ο Μιχάλης Πιερής, ο οποίος επιμελήθηκε το βιβλίο, διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Κύπρου Τμήμα Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών από το 1992. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα είναι: η Νεοελληνική Γλώσσα και Φιλολογία, ιδιαίτερα η Μεσαιωνική Κυπριακή Γραμματεία (Λεόντιος Μαχαιράς), η Νεότερη Ποίηση (ιδιαίτερα Καβάφης, Σεφέρης, Μόντης, Σινόπουλος), και η Νεότερη Πεζογραφία (ιδιαίτερα το μυθιστόρημα της εφηβείας στη Γενιά του '30). [5]

Κατερίνα Χουζούρη

[1] <http://www.ikarosbooks.gr/publication-details.asp?book=626&filter=upcoming>

[2] Από την εισαγωγή της έκδοσης

[3] <http://www.politeianet.gr/books/9789605720568-kabafis-p-konstantinos-ikaros-to-lexiko-parathematon-244360>

[4] <http://www.tovima.gr/books-ideas/article/?aid=693764>

[5] <http://ucy.ac.cy/dir/el/component/comprofiler/userprofile/mpieris>